Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

Povestea târfelor mele triste

Traducere din limba spaniolă, prefață și note de
TUDORA ŞANDRU MEHEDINȚI

editura rao

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

1

În anul în care am împlinit nouăzeci de ani, am vrut să-mi dăruiesc o noapte de dragoste nebună cu o adolescentă fecioară. Mi-am adus aminte de Rosa Cabarcas, patroana unei case clandestine care obișnuia să-și încunoștințeze clienții statornici când avea vreo noutate disponibilă. Niciodată n-am cedat acesteia sau oricărei alteia dintre multele-i tentații obscene, dar ea nu credea în puritatea principiilor mele. Și morala e o chestiune de timp, spunea, cu un zâmbet răutăcios, ai să vezi. Era cu câțiva ani mai mică decât mine și nu mai știam nimic despre ea de atâta amar de vreme, că s-ar fi putut prea bine să fi murit. Însă la primul apel i-am

recunoscut vocea la telefon și i-am slobozit fără niciun preambul:

– Astăzi, da.

Ea suspină: Ah, sărmanul meu învățat, te faci nevăzut preț de douăzeci de ani și dai semne de viață numai ca să ceri imposibilul. Își recăpătă îndată stăpânirea de sine proprie meseriei și-mi oferi o jumătate de duzină de opțiuni îmbietoare, dar e drept că niciuna neprihănită. Am refuzat-o, stăruind că trebuia să fie fecioară și chiar pentru noaptea aceea. Ea m-a întrebat alarmată: Ce anume vrei să-ți dovedești? Nimic, i-am răspuns, enervat că pusese degetul pe rană, știu prea bine ce pot și ce nu pot. Ea spuse impasibilă că învățații le știu pe toate, dar nu chiar pe toate: Singurele Fecioare care au mai rămas pe lume sunteți voi, cei născuți în august. De ce nu mi-ai dat comanda mai devreme? Inspirația vine pe nepusă masă, i-am răspuns. Dar poate că așteaptă, spuse ea, veșnic mai înțeleaptă decât oricare bărbat, și-mi ceru măcar două zile să cerceteze temeinic piața.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

I-am replicat cât se poate de serios că, pentru o asemenea treabă, la vârsta mea, fiecare ceas înseamnă un an. Atunci nu-i cu putință, zise ea fără urmă de îndoială, dar, în sfârșit, așa-i mai emoționant, ce naiba, te sun într-o oră.

Nu trebuie s-o spun, fiindcă se vede de la o poștă: sunt urât, timid și anacronic. Însă muncindu-mă atâta să nu fiu așa, am ajuns să simulez tocmai contrariul. Până în ziua de astăzi, când m-am hotărât să povestesc cum sunt, din proprie voință și nesilit de nimeni, chiar de-ar fi numai ca să-mi ușurez cugetul. Am început cu telefonul neobișnuit dat Rosei Cabarcas pentru că, văzut cu ochii de astăzi, acela a fost începutul unei noi vieți, la o vârstă la care majoritatea muritorilor sunt morți.

Locuiesc într-o casă colonială pe trotuarul însorit dinspre parcul San Nicolás, unde mi-am petrecut toate zilele vieții fără femeie și fără avere, unde au trăit și au murit părinții și unde mi-am propus să mor singur, în același pat în care m-am

născut și într-o zi pe care mi-o doream îndepărtată și fără suferință. Tata a cumpărat-o la sfârșitul secolului al XIX-lea, când a fost scoasă la mezat, a închiriat parterul pentru prăvălii de lux companiei unor italieni și și-a păstrat etajul ca să trăiască aici fericit cu fata unuia dintre ei, Florina de Dios Cargamantos, remarcabilă interpretă a lui Mozart, poliglotă și admiratoare a lui Garibaldi, femeia cea mai frumoasă și mai talentată din câte au existat vreodată în oraș: mama mea.

Cuprinsul casei e încăpător și luminos, cu ghirlande de stuc și pardoseală în carouri din mozaic florentin și cu patru uși de sticlă ce dau într-un balcon prelung, unde mama se așeza în serile de martie să cânte arii de dragoste cu verișoarele ei italience. De aici se vede parcul San Nicolás cu catedrala și statuia lui Cristofor Columb și, mai departe, magaziile de pe cheiul portului și necuprinsul orizont al marelui fluviu Magdalena, la douăzeci de leghe de la vărsare. Singurul neajuns al casei este că soarele bate treptat

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

dintr-o fereastră într-alta, pe măsură ce ziua se scurge și trebuie să le închizi pe toate ca să încerci să-ți faci siesta în penumbra fierbinte. Când am rămas singur, la treizeci și doi de ani, m-am mutat în odaia care fusese dormitorul părinților, am deschis o ușă de trecere spre bibliotecă și am început să scot la licitație tot ce nu-mi mai era de trebuință pentru trai, adică, până la urmă, aproape tot, în afară de cărți și de pianolă.

Vreme de patruzeci de ani am fost făcător de știri la *El Diario de la Paz*; munca mea consta în a transpune și a completa în proză autohtonă știrile din lume, pe care le prindeam din zbor din spațiul sideral pe unde scurte sau prin codul Morse. Astăzi mă întrețin, de bine, de rău, cu pensia de pe urma acelei îndeletniciri acum dispărute; mă întrețin și mai anevoie cu aceea de profesor de gramatică spaniolă și de latină, aproape deloc cu articolul din fiecare duminică pe care l-am scris fără întrerupere de peste o jumătate de veac și absolut deloc cu

cronicile muzicale și teatrale pe care mi le publică *El Diario* pe gratis în nenumăratele ocazii când vin interpreți de vază. N-am făcut niciodată altceva în afara scrisului, însă n-am vocație și nici har de povestitor, ignor cu desăvârșire normele compoziției dramatice și dacă m-am angajat la treaba asta e numai pentru că am încredere în înțelepciunea ce se desprinde din multele lecturi pe care le-am făcut în viață. Spus fără ocolișuri, sunt un nevolnic fără niciun merit și fără strălucire, care n-ar fi avut nimic de lăsat moștenire urmașilor, dacă n-ar fi fost faptele pe care mă pregătesc să le depăn cum voi putea în această poveste a marii mele iubiri.

În ziua în care am împlinit nouăzeci de ani, m-am deșteptat, ca de obicei, la cinci dimineața. Singura mea obligație, fiind vineri, era să scriu articolul cu semnătura mea, care se publică duminica în *El Diario de la Paz*. Simptomele din zori fuseseră cum nu se poate mai propice ca să nu fiu fericit: de cum s-a crăpat de ziuă, au început să mă doară toate oasele,

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

fundul îmi ardea și s-au pornit tunete prevestitoare de furtună, după trei luni de secetă. M-am spălat în timp ce se făcea cafeaua, mi-am servit o ceașcă mare îndulcită cu miere de albine și însoțită de două turte de tapioacă și mi-am pus salopeta de doc pe care o port în casă.

Tema articolului din ziua aceea se referea, de bună seamă, la cei nouăzeci de ani pe care-i împlineam. Niciodată nu m-am gândit la vârstă ca la o crăpătură de pe tavan prin care plouă și care îți arată cât ți-a mai rămas de trăit. De mic copil am auzit spunându-se că, atunci când moare un om, păduchii care i s-au strâns în claia de păr încep să mișune înspăimântați pe pernă, spre rușinea familiei. Asta m-a impresionat într-atât că m-am lăsat tuns chilug pentru a merge la școală, iar rarele șuvițe ce mi-au mai rămas mi le spăl și astăzi cu săpun de rufe. Ceea ce înseamnă, îmi spun acum, că de mic copil mi s-a dezvoltat mai tare simțul rușinii sociale decât cel al morții.

De luni de zile plănuisem ca articolul meu aniversar să nu fie obișnuita lamentație pentru anii scurși, ci tocmai dimpotrivă: o glorificare a bătrâneții. Am început întrebându-mă când am realizat că sunt bătrân și cred că asta se întâmplase cu foarte puțin timp în urmă. La patruzeci și doi de ani, mă dusesem la doctor din pricina unei dureri de spate care mă stânjenea la respirat. El n-a luat-o în seamă: E o durere firească la vârsta dumneavoastră, mi-a zis.

– În cazul acesta, i-am răspuns, ce nu e firesc este vârsta mea.

Doctorul mi-a zâmbit compătimitor. Văd că sunteți un filosof, mi-a spus. A fost prima oară când m-am gândit la vârsta mea în termeni de bătrânețe, dar nu peste mult am și uitat-o. M-am deprins să mă trezesc în fiecare zi cu altă durere care-și tot schimba locul și felul, pe măsură ce anii treceau. Uneori părea ca o gheară a morții, și a doua zi dispărea. Cam pe atunci am auzit spunându-se că primul semn de bătrânețe e când începi

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

să semeni cu tatăl tău. Trebuie să fiu, pesemne, condamnat la tinerețe eternă, mi-a trecut prin cap, fiindcă profilul meu cabalin nu va semăna în veci nici cu cel de vajnic locuitor din Caraibe, cum a fost tata, și nici cu cel roman imperial al mamei. Adevărul e că primele schimbări sunt atât de lente, că abia dacă se zăresc, și te vezi mai departe de dinlăuntru ca întotdeauna, dar ceilalți le remarcă de dinafară.

În cea de-a cincea decadă, începusem să-mi imaginez ce însemna bătrânețea, când am constatat cele dintâi goluri ale memoriei. Îmi căutam prin toată casa ochelarii, până descopeream că îi aveam pe nas sau mă băgam cu ei sub duș, sau mi-i puneam pe cei de citit fără să mi-i scot pe cei de distanță. Într-o zi am luat micul dejun de două ori, pentru că am uitat și am învățat să recunosc îngrijorarea prietenilor când nu îndrăzneau să-mi atragă atenția că le povesteam aceeași anecdotă pe care le-o spusesem și săptămâna trecută. Pe vremea aceea aveam în

minte un pomelnic cu chipuri cunoscute și altul cu numele fiecăruia, dar, în momentul când trebuia să salut, nu izbuteam să fac să coincidă chipurile și numele.

Vârsta mea sexuală nu m-a preocupat niciodată, pentru că puterile mele nu depindeau atât de mine, cât de ele, și ele știau cum s-o facă și de ce anume, atunci când voiau. Astăzi râd de băieții de optzeci de ani care se duc la doctor îngroziți de obsesiile astea, fără să știe că la nouăzeci e și mai rău, dar nu mai contează: sunt riscurile de a fi în viață. În schimb, e o binecuvântare a vieții că memoria bătrânilor slăbește pentru lucrurile care nu sunt esențiale, dar că rareori dă greș pentru cele care ne interesează cu adevărat. Cicero a ilustrat aceasta dintr-o trăsătură de condei: „Nu-i pe lume bătrân care să uite unde și-a ascuns comoara".

Cu reflecțiile astea, și multe altele, terminasem o primă ciornă a articolului, când soarele de august izbucni printre migdalii din parc, iar vasul poștal de pe